

METODOLOGIJA STRUČNOG RADA DR. DANICE PINTEROVIĆ NA PRIMJERU OBRADE GRAĐE ZBIRKE SATOVA ODJELA UMJETNIČKOG OBRTA MUZEJA SLAVONIJE

Andreja Šimičić

Muzej Slavonije
Trg Sv. Trojstva 6
HR-31000 Osijek
andreja.simicic@mso.hr

Pregledni rad

UDK: 069(497.543).51:681.113
069.01-05Pinterović, D.

Ključne riječi:

Danica Pinterović
Muzej Slavonije
Zbirka satova
inventarizacija
katalogizacija

Članak na primjeru Zbirke satova Odjela umjetničkog obrta daje prikaz stručnog rada dr. Danice Pinterović. Metodologija njezinog stručnog rada istražena je, osim analizom primarne dokumentacije koju je vodila, pregledom iscrpno vođenih dnevničkih zapisa kao i osobne korespondencije koja se čuva u Dokumentarnoj zbirci Povijesnog odjela Muzeja Slavonije. Istraživanje je pokazalo kako je Danica Pinterović, djelujući u doba kada nije postojala zakonska regulativa vezana uz stručnu obradu muzejskih predmeta, anticipirala današnje propisane načine stručne obrade muzejske građe. Inventarizacijom, katalogizacijom te izlaganjem predmeta, interpretirajući i vrednujući Zbirku satova Danica Pinterović postavila je iznimno važne temelje stručnog muzejskog rada za sve zbirke Odjela umjetničkog obrta.

UVOD

Dr. Danica Pinterović, kao kustosica Muzeja Slavonije u Osijeku, potkraj četrdesetih godina 20. stoljeća u Odjelu umjetničkog obrta samostalno je obradila predmete koji su danas u dvije zbirke – Zbirci satova i Zbirci namještaja. Da bismo valjano valorizirali njezin stručni rad, važno je proučiti metodologiju rada kojom se služila, uvidjeti poteškoće i probleme na koje je nailazila te način na koji ih je rješavala. Ovaj rad pokazat će metodologiju stručnog rada Danice Pinterović na primjeru Zbirke satova, kojom je utemeljila Odjel umjetničkog obrta.

PROBLEMI PIONIRSKOG RADA

Na početku je važno naglasiti da u doba nakon Drugoga svjetskog rata nije postojala zakonska regulativa vezana uz stručnu obradu muzejskih predmeta. Hrvatska je svoj prvi zakon o muzejskoj djelatnosti dobila 1960., u okviru FNRJ. Nije bilo uredbi, propisa ni srodnih zakonskih uputa o vođenju muzejske dokumentacije i obradi građe. Jedini važeći pravni akt za kulturnu djelatnost u cjelini bio je Zakon o zaštiti spomenika kulture i prirodnih rijetkosti, koji je donio Sabor NR Hrvatske 19. listopada 1949., odnosno Zakonska odredba Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije od 20. veljače 1945. o zaštiti i čuvanju kulturnih spomenika i starina – Odluka o zaštiti i čuvanju kulturnih spomenika i starina.

Sl. 1. Džepni sat, Muzej Slavonije, Odjel umjetničkog obrta, inv. br. MSO-U-29 (snimio: I. Novokmet, 2017.)

U svom radu kustosi su mogli koristiti dijelove školskih zakona i uputa iz 19. stoljeća koji su osvještavali učitelje u krajevima Hrvatskoj i Slavoniji o važnosti nacionalne kultur-

ne baštine.¹ Uglavnom u svim hrvatskim muzejima, pa tako i u Muzeju Slavonije, kustosi i ravnatelji bili su bivši gimnazijski profesori. I Danica Pinterović je u Muzej došla 1943. na poziv tadašnjega direktora dr. Josipa Bösendorfera kao profesorica povijesti i geografije u Ženskoj realnoj gimnaziji. Muzealci su stručno iskustvo stjecali praktičnim radom i kratkim tečajevima.² Ne smijemo zaboraviti da je tek 1953., zalaganjem dr. Antuna Bauera, pokrenut, kako on sam kaže u uvodu prvoga broja, „priručnik za muzeologiju“ *Muzeologija : Zbornik za muzejsku problematiku*.³ U nekoliko uvodnih brojeva donose se članci o muzejskoj problematici, praktičnim muzejskim problemima.⁴ Također na inicijativu Antuna Bauera, 1955. je osnovan Muzejski dokumentacijski centar. Danica Pinterović tada je već završila veći dio posla oko obrade Zbirke satova.

Osim muzeoloških problema, osjeća se nedostatak stručne literature. Literatura o satovima, povijesnom razvoju mehanizama i kućišta, na hrvatskom jeziku napose, nije postojala; osječki muzealci su, još od vremena Vjekoslava Celestina, rado posezali za radovima stranih stručnjaka (Sl. 1). U Odjelu knjižnice inventariziran je priručnik Ernsta von Bassermann-Jordana *Uhren : Ein Handbuch für Sammler und Liebhaber*, priručnik sa 135 ilustracija, tiskan 1922. u Berlinu, a nosi naljepnicu Hrvatskog državnog muzeja u Osijeku i inventarni broj 2427. Zanimljivo je da je na kraju knjige tiskan njemačko-englesko-francuski rječnik pojmova, koji je Danica Pinterović aktivno koristila.⁵

RAZLIČITI OBLICI NABAVE MUZEJA SLAVONIJE I SMJEŠTAJ VELIKOG BROJA PREDMETA

U vrijeme kad je Danica Pinterović 1948. pristupila obradi prvih predmeta Odjela umjetničkog obrta, tada u začetku, svjedočila je različitim oblicima nabave predmeta za muzejske zbirke. Našla se u situaciji da sistematizira muzejsku građu koja, naročito predmeti umjetničkog obrta, velikim dijelom nije bila obrađena a u kratkom je razdoblju i velikom broju dospjela u Muzej.

Kao dio stalnog postava osječčkoga Gradskog muzeja u zgradi na Mažuranićevu vijencu (Sl. 2) tijekom 1930-ih i 40-ih izložen je velik dio predmeta umjetničkog obrta koji je bio otkupljen i darovan Muzeju od osnivanja 1877. pa sve do 1940-ih. Te su predmete u Inventarnu knjigu upisivali Vjekoslav Celestin i njegovi nasljednici.⁶

No, potkraj 1940-ih i početkom 1950-ih godina Muzej Slavonije bio je mjesto vrlo živog kretanja umjetničkih predmeta, umjetničkog blaga. Naime, tijekom Drugoga svjetskog rata muzej, kao Državni muzej u Osijeku, postao je središte

¹ Zahvaljujem mr. sc. Branku Kranjčevu, koji mi je ukazao na ovu informaciju.

² Ministarstvo prosvjete je 11. kolovoza 1947. godine odredilo Danicu Pinterović i Josipa Leovića za trojedni tečaj za muzealce, što ona navodi u svom Dnevniku rada. (*Dnevnik I.*, str. 29).

³ Bauer, 1953.

⁴ Autori koji se u tih nekoliko prvih brojeva Muzeologije posvećuju praktičnim problemima muzejskog posla su Antun Bauer, Paula Gabrić, Vanda Pavelić, primjerice.

⁵ I danas je taj priručnik pospremljen na policu Odjela umjetničkog obrta.

⁶ Način stručne obrade predmeta umjetničkog obrta prije dolaska Danice Pinterović u Muzej prikazat će se u zasebnom poglavlju.

prihvata umjetničkih predmeta Državnog ravnateljstva za ponovu.⁷ Nakon završetka rata jedan je dio tih predmeta vraćen vlasnicima, a Muzej je ponovno 1945. bio proglašen središtem pohrane kulturno-povijesnih i umjetničkih predmeta s prostora cijele Slavonije.⁸

Sl. 2. Detalj stalnog postava na Mažuranićevom vijencu (1933. – 1946.), Zbirka fotografija Muzeja Slavonije

Budući da je Danica Pinterović bila uključena u rad KOMZA-e, često je obilazila Slavoniju, a kao predani muzeolog i kulturna djelatnica po životnom pozivu, zapažala je, zapisivala i, koliko joj je situacija dopuštala, spašavala predmete od kulturne i umjetničke važnosti. Živo svjedočanstvo njezinih nastojanja i borbe s birokracijom su *Dnevnici rada* te izvješća i zapisnici KOMZA-e, koji se čuvaju u Dokumentarnoj zbirki Muzeja Slavonije. Vrijedan primjer njezina požrtvornog rada su spašeni dijelovi oltara i oltarna pala iz župne crkve u Topolju, na koje je naišla tijekom etnografskog obilaska Baranje.⁹ Uspjela je dogovoriti s tadašnjim župnikom vlč. Josipom Reveszom da se umjetnine, bačene na pod crkve teško oštećene u Drugom svjetskom ratu, uz potpisani zapisnik, prevezu u Muzej.¹⁰ U teškim godinama nakon rata Osječani su, potaknuti financijskom situacijom, ali i aktivnom promidžbom muzealaca o važnosti čuvanja baštine, Muzeju nudili na otkup predmete iz obiteljskog vlasništva.¹¹ Marljivo je Danica Pinterović sa suradnicima obilazila ponuditelje, zapisivala i dogovarala kupoprodaju.

Brojni legati, oporučno ostavljeni dragi obiteljski predmeti građana koji su bili svjesni da će njihove uspomene jednog dana biti važan svjedok prošlosti grada također su dokaz kako je grad živio i disao sa svojim muzejom.

⁷ Osnovano je 1941. godine i jedna od zadaća bila je preuzimanje nekretnina, zajedno s pokretninama iseljenima te predaja novonaseljenima. Uz Državno ravnateljstvo u Zagrebu, jedno od središta tzv. Ponove osnovano je i u Osijeku. Više u: Grubišić, 2013., str. 48–502.

⁸ Komisija za čuvanje kulturnih spomenika i starina, KOMZA, koja je djelovala između 1945. i 1954. godine, na čuvanje je dodjeljivala pojedinim muzejskim i drugom institucijama u kulturi predmete označene kao konfiscirane. Muzej Slavonije proglašen je sabirnim središtem za Slavoniju, zbog čega je u kratko vrijeme u Muzej ušao velik broj umjetnina koje je trebalo stručno obraditi da bi se identificirale i sačuvala.

⁹ *Dnevnik II*, str. 13–15.

¹⁰ Danas se kipovi i oltarna pala nalaze u Zbirci sakralnih predmeta Muzeja Slavonije i upisani su u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske.

¹¹ Kustosi su redovito uređivali gradske izloge, obilježavajući kulturna događanja u gradu, održavali predavanja za javnost, i sve su to mamo bilježili člancima u novinama.

Svi su ti predmeti postavili Muzej Slavonije na vrlo visoko mjesto jednog od nekoliko najvećih kompleksnih muzeja tadašnje NR Hrvatske.

STANJE PRIMARNE DOKUMENTACIJE I NAČIN OBRADE GRAĐE U OSJEČKOM GRADSKOM MUZEJU

Nakon profesora Andrije Kodrića, prvog kustosa Muzeja, te profesora Ferde Milera, 1893. godine kustosom Muzeja slobodnog i kraljevskog grada Osijeka postaje Vjekoslav Celestin, profesor latinskog i grčkog jezika u osječkoj Gimnaziji.¹² Taj marljiv i stručan, neumoran kulturni djelatnik cijeli je život podredio muzeju, prikupljanju predmeta za muzej, prikupljanju stručne literature, spašavanju kulturne baštine grada. Upravo iz njegova vremena datiraju najranija sustavno vođena administracija i dokumentacija Muzeja.¹³ U Dokumentarnoj zbirki čuva se inventarna knjiga koju je otvorio Vjekoslav Celestin (Sl. 3) u koju su tekućim brojem upisivani predmeti kako su ulazili u Muzej, jedna knjiga za sve struke. Kako je Vjekoslav Celestin započeo, tako su kustosi nakon njega, Franjo Buntak i Josip Bösendorfer, nastavili zapise za svaki predmet koji je ušao u Muzej.

Broj	Slika	Predmet	Kategorija	Dijela (uključujući opremu)	Količina	Bilo kakvo	Opis	Opazka
660		derdan, naš žuti, plitak, sastavljen od dva i sedamdeset godina, oko 1840. godine, on je u Zagrebu na prigodnom radu.			3			Nov. 1894. 1894.
661		derdan, na četiri stranice namijenjen za starije kupati, reb. novci, on 4. stol. 18. vijeka.			5			Nov. 1894. 1894.
662		brucelet sifing, lumen, in. slatkovod. slavije.			2		dar. 1894. Sifing lumen god. 1894. Sifingov zlatnik.	
663		stariješa (stariješa) smera, slatkovod.			1			
664		stariješa (žepna smera), govori o predanju d. slav. i grčkog, kategorija: žepna, stariješa (stariješa) smera, tr. 62186 (513).			30			
665		stariješa (žepna smera), govori o predanju d. slav. i grčkog, kategorija: žepna, stariješa (stariješa) smera, tr. 62186 (513).			30			

Sl. 3. Detalj stranice Inventarne knjige, rukopis Vjekoslava Celestina, Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije

Danica Pinterović je, nakon Drugoga svjetskog rata, izdvojila predmete umjetničkog obrta i otvorila novu Inventarnu knjigu u koju ih je upisivala, uz novo obrojčavanje. Za Muzej je uvedena zajednička Knjiga ulaska u koju su se upisivali predmeti redosljedom kojim su pristizali u Muzej, bez obzira na struku i pripadnost pojedinom odjelu. Nije ostalo zabilježeno je li smatrala da je zbog velike količine novog materijala takvo rješenje najbolje za velik muzej, no bez sumnje se konzultirala s tadašnjim direktorom Josipom Bösendorferom, a moguće i s kolegama iz Zagreba, primjerice Antunom Bauerom, Vladimirom Tkalčićem, Zdenkom

¹² Andrija Kodrić imenovan je kustosom osječkog Muzeja 1878. godine te od 1884. godine Ferdo Ž. Miler, obojica gimnazijski profesori.

¹³ O stručnom radu profesora Vjekoslava Celestina više u: Göricke-Lukić, 2012.

Munk, šeficom tadašnjeg Odjela za muzeje i konzervatorske zavode pri Ministarstvu prosvjete. U osobnim spisima Danice Pinterović sačuvana su pisma u kojima je Vladimir Tkalčić, tada ravnatelj Muzeja za umjetnost i obrt, kolegama u Osijeku davao stručne savjete o stalnom postavu, o vođenju kataloga slika u muzejskoj galeriji.¹⁴

STRUČNI RAD DR. DANICE PINTEROVIĆ NA PRIMJERU ZBIRKE SATOVA

Inventarizacija satova koju je vodila Danica Pinterović trajala je od 1948. do 1951. i u Inventarnu knjigu tada je upisano 60 satova.¹⁵ Danas kustosi svoj stručni rad temelje na Pravilniku o stručnim i tehničkim standardima za određivanje vrste muzeja, za njihov rad te za smještaj muzejske građe i muzejske dokumentacije od 10. svibnja 2006.¹⁶ Te davne 1948. zakonske upute bile su vrlo skromne, kao što je navedeno ranije.

Pregledom iscrpno vođenih dnevnčkih zapisa i osobne korespondencije moguće je rekonstruirati metodologiju stručnog rada obrade predmeta i zbirke. Početkom 1949. Danica Pinterović posjetila je Muzej za umjetnost i obrt kako bi pregledala postav Muzeja, konzultirala se s kolegama iz muzeja. Napravila je vrlo detaljne bilješke koje je koristila tijekom svog rada.

Prvi je zadatak inventarizacije bio objediniti sve predmete zbirke – Danica Pinterović u svom *Dnevniku rada* od 9. rujna 1948. navodi *sortiranje i smještavanje satova u depo*.¹⁷ Satovi su podijeljeni tipološki na zidne satove, stajalice, stolne i džepne. Nakon spomenutog grupiranja satova i spremanja u čuvaonicu, da bi satovi bili pripremljeni za izlaganje, potrebno ih je bilo popraviti i restaurirati. Satove je pregledao osječki urar Antun Jakob kako bi mogao procijeniti iznos za potrebne radove.¹⁸ Tijekom studenoga 1948. iz Zagreba dolazi Franjo Suhodobnik, tehnički stručnjak za stare satove i brave, koji je popravljao i predmete u zagrebačkom Muzeju za umjetnost i obrt.¹⁹ Desetak je dana proučavao satove i samo možemo nagađati koliko je dragocjenih podataka osječkim kustosima mogao dati, a gotovo sigurno je bio velika pomoć u popravljanju, odnosno restauriranju satova.

Tih je dana, vidljivo je iz *Dnevnika rada*, započelo inventariziranje satova u Inventarnu knjigu „umjetnog obrta“.²⁰ Iako ranije sortirani u Inventarnu knjigu, redosljed upisa nije isključivo slijedio tipologiju. Da bi se pravilno valorizirao stručni rad na Zbirci, potrebno je usporediti podatke upisane u „staru“ Inventarnu knjigu, koju je otvorio Vjekoslav Celestin, s onima koje je upisivala Danica Pinte-

rović u novootvorenu. Kao primjer, izdvojen je sat s današnjom oznakom U-29, a u staroj knjizi nosio je inventarni broj 664. (Vidi Sl. 1).

Polja u „staroj“ Inventarnoj knjizi koja su se obavezno upisivala, osim rednog broja, bila su polje Predmet, gdje je ukratko opisan predmet, te polje Cijena. Ponekad je upisan izvor nabave, u polju Način dobave (Vidi Sl. 3).

Koristeći se podacima iz „stare“ Inventarne knjige, dr. Pinterović mogla je prepisati vrijeme otkupa i iznos isplaćen za sat. Radeći prijepis iz postojeće Inventarne knjige, podatak o nabavi nije mogla upisati, jer nije bio upisan. Osim toga, Danica Pinterović je, uz kratki opis, obavezno zapisala dimenzije predmeta smatrajući da je za muzejski predmet važno upisati osnovne identifikacijske podatke (*Predmet identificirati i determinirati*, kao što kaže aktualni Pravilnik.²¹) Dakle, polja Inventarne knjige (Sl. 4) koja je ona ispunjavala, bila su:

Sl. 4. Stranica Inventarne knjige, rukopis Danice Pinterović, Odjel umjetničkog obrta, Muzej Slavonije

Redni broj
Predmet (naziv predmeta, kratki opis, eventualno signatura, sedam satova je datirala)

¹⁴ Pismo Vladimira Tkalčića 1948.; Pismo Vladimira Tkalčića 1949.
¹⁵ Zbirka satova upisana je u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske 2013. godine, kada je u Zbirci registrirano 186 predmeta te se i dalje kontinuirano popunjava.
¹⁶ Čl. 25 navedenog Pravilnika jasno kaže da Muzeji provode stručnu obradu muzejskih predmeta, koja obuhvaća: identifikaciju, determinaciju, klasifikaciju i kategorizaciju; analizu i opis; vrednovanje i interpretaciju; stručno istraživanje te dokumentiranje.
¹⁷ Dnevnik I., str. 114.
¹⁸ Ibidem, str. 119.
¹⁹ Ibidem, str. 124.
²⁰ U ranim zapisima koriste se različite varijante naziva Odjela, Odjel umjetnog obrta, Odio primijenjene umjetnosti, sve dok nije zaživio naziv Odjel umjetničkog obrta.

²¹ Vidi bilj. 16.

Broj komada

Odakle (mjesto izrade)

Nabavljen, kada i od koga

Bilješke (u ovom je polju upisivala procijenjenu vrijednost sata te broj spisa kojim je predmet ušao u Muzej).

U Inventarnoj knjizi otisnuta su bila polja Smještaj i Nabavna cijena, koja su ostala neispunjena.

Osim osnovne identifikacije, bitna je i osobna povijest muzejskog predmeta, važno je poznavati njegov širi kontekst, sačuvati povijest, podatke o prethodnim vlasnicima. I ove informacije također daju vrijednost muzejskom predmetu. Znajući to, Danica Pinterović je u osobne spise često zapisivala podatke koje joj je stariji kolega, ravnatelj Josip Bösendorfer, možda i usput, govorio o pojedinim osječkim građanima, zdanjima ili dijelio s njom crtice iz povijesti grada.

Uz stalne „kancelarijske“ poslove, terenske obilaske, bavljenje arheologijom i etnologijom; upisom satova u Inventarnu knjigu završena je prva faza obrade zbirke. Svi predmeti bili su popisani uz osnovne podatke, signirani i pospremljeni u čuvaonicu.

Iako su u rujnu 1948. satovi pospremljeni u čuvaonicu, već u svibnju sljedeće godine u svoj dnevnik rada zapisuje da se satovi premještaju u nove prostorije.²² Stalna selidba muzejskih predmeta Muzeja Slavonije se nastavlja, ovaj put unutar iste zgrade.²³

Kao savjesna muzeologinja, Danica Pinterović svjesna je činjenice da zbirka predmeta mora biti obrađena i dostupna stručnjacima i javnosti da bi muzej mogao vršiti svoje poslanje čuvanja baštine i prenošenja znanja budućim naraštajima. Jasnu sliku o predmetima zbirke daje dobar katalog. Dakle, sljedeći korak stručne obrade bio je izrada kataloga predmeta. Kartoteku satova izrađivali su Danica Pinterović i Jovan Gojković od listopada 1949. do sredine svibnja 1951. Danica Pinterović je nakon dodatnog proučavanja satova upisivala podatke u katalog – prošireni opis sa stanjem predmeta i obavezno ispunjenim poljem za dimenziju. Ujedno su Ivan Borić, preparator Muzeja, i stolar Josip Reihnah, izrađivali nedostajuće dijelove na satovima. Umjesto fotografije, na poleđini kataloške cedulje, Jovan Gojković crtao je skice satova.

Kartoteka je bila kartična, tzv. ceduljni katalog, po 3 kartice za predmet. Dimenzija kartica iznosi 16,8 x 20,7 cm i u zaglavlju je tiskan naziv muzeja HRVATSKI DRŽAVNI MUZEJ U / OSIJEKU (Sl. 5).

Osnovni identifikacijski podaci bili su:

1. inventarni broj
2. predmet
3. veličina;
- Zatim:
4. broj komada
5. odakle
6. kada i kako je dospio u Muzej
7. nabavna cijena
8. vrijednost
9. smještaj
10. fotografija
11. objelodanjeno
12. literatura
13. bilješke

INVENTARNI BROJ:		HRVATSKI DRŽAVNI MUZEJ U OSIJEKU	
29	29		
PREDMET: SAT, džepni		BROJ KOM. 1	
Opis: džepni sat na vretenastu zaporku, puš i lančić u srebrnom kućištu. Brojčanik pozlaćen i s bijelim emailiranim poljima u kojima su arapske brojke i 2 koncentrična bijela emailirana prstena (na vanjskom podjela za minute a u unutarnjem podjela za dane i mjeseca). Sat je imao ugrađenu kazaljku za pokazivanje dana u mjesecu ali sada manjka. Navija se s prijedna. Mostić vretena nemirnice ukrašen na proboj ornamentima. Na stražnjoj platini ugravirano: Breguet & Fils (Breguet je glasoviti francuski ugravar) Francuski rad iz druge pol. 18 st. Ista imena ispisana i na brojčaniku.		ODAKLE: Francuska	KADA I KAKO JE DOSPIO U MUZEJ: 1948.
VELIČINA: Promjer: 3 cm, debljina 1,2 cm.		NABAVNA CIJENA:	VRIEDNOST: 1.000 din,
		SMJEŠTAJ:	FOTOGRAFIJA:
		OBJELODANJENO:	LITERATURA:
		BILJEŠKE:	

Sl. 5. Prednja strana kataloške kartice za džepni sat MSO-U-29, Odjel umjetničkog obrta, Muzej Slavonije

Za svaki predmet uglavnom je rukom (nekoliko je opisa kucano pisačim strojem) ispunila katalog s vrlo opširnim opisom svakog sata; osim kućišta, opis je sadržavao i opis mehanizma sata. Uz opis, navedena je provenijencija sata i datacija te stanje. Obavezno je upisivala broj komada, provenijenciju i vrijednost predmeta. U polju Bilješka upisivao se broj spisa uz koji je predmet ušao u Muzej. Uz neke je satove upisala dodatne informacije za koje je smatrala da su bitne. Primjerice, na kataloškom listiću sata u okviru inventarnog broja U-3 navela je da se fotografija sata nalazi u katalogu profesora Buntaka iz 1940., na 19. stranici; kod stolnog sata U-46 u polju Literatura navodi članak u kojem je objavljen sličan sat te u polju Bilješka staru inventarnu oznaku (iz tzv. Celestinove knjige).

Izradom kataloga zbirke zaokružen je drugi dio stručnog rada obrade muzejske građe. Predmeti Zbirke satova bili su spremni za izlaganje i publiciranje – spremni za oslikavanje građanskog života kao „popratni materijal“ stalnog postava

²² *Dnevnik II.*, str. 46.

²³ Više o temi selidbi muzejskih predmeta vidi: Göricke-Lukić, 2012. str. 18–25.

Sl. 6. Detalj izložbe „Namještaj i kostimi osječke građanske klase 19. stoljeća“, Muzej Slavonije 26. 11. 1965. – 31. 3. 1966., snimio: M. Matošević, 1966., Zbirka fotografija Muzeja Slavonije

Odjela umjetničkog obrta.²⁴ Prvi postav Odjela umjetničkog obrta otvoren je 1951., pod stručnim vodstvom dr. Danice Pinterović. Prikazan je pregled stilova na predmetima stilskog namještaja muzeja, a uz namještaj izloženi su i drugi predmeti umjetničkog obrta, kao satovi, lusteri i slično.

Velik je uspjeh i svojevrsna kruna stručnog rada Danice Pinterović na Zbirci satova bilo sudjelovanje Muzeja Slavonije na velikoj saveznoj izložbi “Kućni sat – stilski razvoj kroz vjekove”, održanoj u Beogradu u Muzeju primenjene umetnosti tijekom 1964. Tada su, naime, osječki satovi stavljeni u kontekst povijesti urarstva, odnosno razvoja kućnog sata na području Jugoslavije. Izloženi satovi predstavljani su daleko većem broju stručnjaka te široj publici nego što bi ih vidjelo u osječkom Muzeju. Kao rezultat te izložbe nastao je katalog s poglavljem Danice Pinterović o urarima i satovima Slavonije, u kojem se, osim osječkih, osvrnula na satove domaćih urara u Vukovaru, Požegi, Đakovu i Valpovu. U kataloškom dijelu objavljeno je deset satova iz Muzeja Slavonije. Da bi valjano obradila povijest urarstva, osim kontakta s kolegama u slavonskim muzejima, pregledala je dostupnu stručnu literaturu, istražila dostupne podatke Historijskog arhiva u Osijeku.²⁵

Iako u samom predgovoru Kataloga Nada Andrejević-Kun, direktorica Muzeja primenjene umetnosti, naglašava kako zbog objektivnih poteškoća katalog nije mogao prikazati cjelokupni razvoj urarstva na prostoru Jugoslavije, ipak je više nego koristan doprinos daljim istraživanjima povijesti urarstva, povijesno-stilskog razvoja satova te opće stručne terminologije.²⁶

Time je dosegnut krajnji cilj stručne obrade muzejske građe – njezino vrednovanje i interpretacija.

ZAKLJUČAK

Metodologija stručnog rada dr. Danice Pinterović, što je prikazano na primjeru obrade Zbirke satova Muzeja Slavonije, pokazuje kako je ona, ne imajući nikakvih pravnih ni zakonskih uputa, već samo savjesnim i predanim radom te suradnjom s kolegama stručnjacima, anticipirala današnje propisane načine stručne obrade muzejske građe. Ostavila je svojim nasljednicima u Muzeju pravi primjer proučavanja baštine u Muzeju (Sl. 6). Ime kustosice dr. Danice Pinterović s pravom može stajati uz bok velikih imena hrvatske muzeologije druge polovice 20. stoljeća.

²⁴ Pinterović, 1952., str. 5.

²⁵ Danas Državni arhiv u Osijeku.

²⁶ Kućni, 1964., str. 5.

LITERATURA

BAUER, A., 1953., Uvod, Muzeologija : Zbornik za muzejsku problematiku, 1, Zagreb.

GÖRICKE-LUKIĆ, H., 2012., Vjekoslav Celestin : kustos osječkog Muzeja 1893. – 1936., zbornik radova, Osijek : Muzej Slavonije.

GRUBIŠIĆ, A., 2013., Zasluge dr. Josipa Bösendorfera u spašavanju kulturne baštine tijekom i neposredno nakon Drugoga svjetskog rata // ROK-SANDIĆ, D. i CVIJOVIĆ JAVORINA, I. (eds.), Intelektualci i rat 1939. – 1947. : zbornik radova s međunarodnog skupa Desničini susreti, dio 2, Zagreb : Centar za komparativnohistorijske i interkulturalne studije; FF press, 487–502.

KUĆNI, 1964. Kućni sat : stilski razvoj kroz vjekove, katalog izložbe, Beograd : Muzej primjenjene umetnosti.

MEŠTROVIĆ, I., 2003., Upravnopravno uređenje muzejske djelatnosti, Ethnologica Dalmatica 12, Split, 133–155.

PINTEROVIĆ, D., 1952., Povijest namještaja : ilustrirana primjerima Muzeja Slavonije, Osijek : Muzej Slavonije.

ZAKON O ZAŠTITI SPOMENIKA KULTURE, Zakon o zaštiti spomenika kulture i prirodnih rijetkosti Demokratske Federativne Jugoslavije, Službeni list, 54, 31. 7. 1945., 482.

ZAKON O ZAŠTITI SPOMENIKA KULTURE, Zakon o zaštiti spomenika kulture i prirodnih rijetkosti, Narodne novine, 84, 22. 10. 1949., 246.

DOKUMENTARNI IZVORI

DNEVNIK I., Dnevnik rada Danice Pinterović I. (1. 1. 1947. – 31. 12. 1948.), Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije.

DNEVNIK II., Dnevnik rada Danice Pinterović II. (1. 1. 1949. – 13. 6. 1950.), Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije.

PISMO VLADIMIRA TKALČIĆA 1948., Pismo Vladimira Tkalčića od 27. 6. 1948., Ostavština dr. Danice Pinterović, Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije.

PISMO VLADIMIRA TKALČIĆA 1949., Pismo Vladimira Tkalčića od 20. 7. 1949., Ostavština dr. Danice Pinterović, Dokumentarna zbirka Muzeja Slavonije.

METHODOLOGY OF DR. DANICA PINTEROVIĆ'S PROFESSIONAL WORK EXEMPLIFIED ON ORGANISATION OF THE CLOCKS AND WATCHES COLLECTION IN THE ARTS AND CRAFTS DEPARTMENT OF THE MUSEUM OF SLAVONIA

S U M M A R Y

Dr. Danica Pinterović, as a curator of the Museum of Slavonia in Osijek, independently organised objects that nowadays form two collections – the Clocks and Watches Collection and the Furniture Collection – in the late 1940's at the Arts and Crafts Department. In order to properly value her professional work, we will present her methodology on the example of the Clocks and Watches Collection by reviewing her detailed diary and personal correspondence.

It is important to emphasise that there were no legal regulations about the professional organisation of museum objects after World War II. Museum workers acquired experience from practice and short courses.

In 1948, Danica Pinterović started organising the first objects from the Arts and Crafts Department. The majority of the museum material was not organised and it was brought to the Museum in a short period and in large quantities. She sorted out the arts and crafts objects and opened a new Inventory book where she recorded them, with new numbering. The classification of clocks lasted from 1948 to 1951, and 60 watches were recorded in the Inventory book.

The first task of making an inventory was to unify all the objects in the collection. The clocks were divided typologically into wall clocks, standing clocks, table clocks, and pocket watches. When we compare the information written down in the "old" Inventory book, started by prof. Vjekoslav Celestin (where all the objects were recorded under sequential numbers and one book was used for all professions) with the information recorded by Danica Pinterović in the new one, we can see what she considered important.

Using the information from the "old" Inventory book, Danica Pinterović could copy the time of purchase and the amount paid for the clock, sometimes information about its procurement, but, in addition to a short description, she wrote down the dimensions of the object in the new book, believing that it is important to take note of the basic identification information. In the field Notes, she wrote the estimated value of the clock and the number of the record used when the object came into the Museum. That is how the

first phase of collection organisation ended. All the objects were recorded with basic information, they were signed, and stored in the museum depot.

The clocks were indexed by Danica Pinterović and Jovan Gojković. The folder consisted of cards; it was the so-called card catalogue, with three cards for each object. The card dimension was 16.8 x 20.7 cm and the words HRVATSKI DRŽAVNI MUZEJ U / OSIJEKU (CROATIAN NATIONAL MUSEUM IN / OSIJEK) were printed on the header.

Danica Pinterović wrote a detailed description for each clock, its provenance, dating, and condition in the catalogue for each object. She always wrote down the number and the value of the object. The record that came with the object to the Museum was also noted. She wrote down additional information for some clocks (publication of the object or its old inventory tag, for example). The creation of the collection catalogue marked the ending of the second part of the professional work in museum materials organisation.

The crowning achievement of Danica Pinterović's expert work on the Clocks and Watches Collection was the participation of the Museum of Slavonia in a big federal exhibition "Kućni sat – stilski razvoj kroz vjekove" ("The House Clock – Style Development through Centuries") in the Museum of Applied Arts in Belgrade in 1964. It was then that Osijek clocks were put into the context of clock making, i.e. the context of the house clock development in Yugoslavia. In the exhibition catalogue, Danica Pinterović gives an overview of the clockmakers and clocks of Slavonia, and ten clocks from the Museum of Slavonia were displayed in the catalogue part. That is how the end goal of the professional organisation of museum materials was reached – its valuation and interpretation.

Danica Pinterović's methodological professional work shows that, without any legal and legislative directions, but only her devoted work and collaboration with her colleagues, she anticipated today's proscribed ways of professional museum materials organisation.